

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Skolen for Livet og Akademiet i Soer borgerlig betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Skolen for Livet og Akademiet i Soer borgerlig betragtet", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Kulturvidenskab, s. 41. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_593-txt-shoot-idm1498.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Academiet i Soer .

- ² Ja, Brage Bænkepryder!
Jeg øiner dig i Soer.

Havde jeg, som *Holberg*, tjent en *Tønde Guld*, eller endnu bedre, som *Sir Walter*, en *Million*, med mine Skrifter, da satte jeg dem vist nok ikke, som den *Sidste*, i "*Papir*" for at vinde Ligesaa meget til eller spille af med *Boghandleren*, men anvendte heller Broderparten paa, med Kongelig allernaadigst Tilladelse, at grunde en *Dansk Høiskole*, aaben for hele Landets Ungdom, hvor den, blandt Andet, ogsaa kunde faae Smag paa *folkelig* Sang og Skrift; thi for paa en værdig Maade at mere Folket, og naar de var døde, dog levende at *mindes* i Fædrenelandet, *der for* var det, baade *Grækenlands* og *Nordens* Skjalde og Sagamænd i gamle Dage anstrængede sig, og med dem føler jeg mig saa nærbeslægtet, at det undrer mig tit, at *Virgil* og *Livius* ikke døde af *Kiedsommelighed* længe før de blev færdig med *Mester-Værkerne*, ei engang *Romere* vilde kalde *folkelige*, men kun glimmersyge Hofmænd beundre, vindtørre Bogorme gotte sig ved og Skoledrenge gabende ophøie. Dog selv om jeg havde Penge Nok til at grunde en *Dansk Høiskole* efter den største Maalestok, vilde jeg dog meget heller, som *Holberg*,⁴³ forære Pengene til *Academiet i Soer*, naar det blot lignede en *Dansk Høiskole* efter min Forestilling ligesaa meget, som det i *Holbergs Dage* lignede en Saadan efter hans; thi baade er der langt mere Rimelighed for, det vil vinde og vare, hvad der i Tidens Løb er ligesom opkommet af sig selv, end hvad *Enkeltmanden* ligesom vil fremtvinge efter sit Hoved, og derhos ligger det dybt i *Nordboens* historiske Natur med Kiærlighed og Haab at knytte sig til Steder og Indretninger, som Fortids Minder gjør os dyrebare. Kun saare nødig og beklemmt om Hjertet vilde jeg derfor række Haand til Reisingen af den *Danske Høiskole* paa nogen anden Plet end den, hvor Han, som reddede *Danmark* fra *Slaverne* og alle dets gamle *Helte* fra *Glemsel*, hvor *Danmarks Støtte* og den *Danske* *Histories* *Genius* i *Middelalderen*, den høiadelige Helt og høiærværdige Biskop *Axel* hviler sine Been og grundede Klostret til en evig *Sjælemesse* for sig og sin i Aand og Sandhed høiadelige Slægt, og hvor Kong *Christian* den *Fjerde*, Høilovlig Ihukommelse, da Messen for den gamle *Biskop* var udsunget, grundede et "*Ridderligt Academi*" hvor en ny for *Danmarks* bedste *Adelsmand* skulde begynde. Nu er det vist nok, at for at faae mine Penge, skal *Academiet i Soer* ikke ønske at blive paany den *Patriotiske Høiskole*, hvortil det af *Christian* den *Fjerde* blev grundet, og af *Ludvig Holberg* begavet, thi at i det 44 Mindste nu intet *Handværk* i *Danmark*, skiøndt drevet af alle Livsens Kræfter med forsvarligt Anlæg og betydeligt Forskud, mindre kan føde end sige berige sin Mand end *Bogmageriet*, det veed Ingen bedre end jeg; men netop fordi jeg har hverken "*Sølv eller Guld*" at give til den *Danske Høiskole*, som dog for mine Øine er *Fædrelandets* eneste sikke *Redningsmiddel*, just derfor maa jeg desivrigere pege paa *Academiet i Soer* og sige: der ligger unægtelig *Danmarks Patriotiske Høiskole* begravet, ved Siden ad *Axel* og *Holberg*, og vil, trods *Romervagten*, staae herlig op, saasnart *Kongen* udsender en Tjener til at vælte Stenen fra, som, Gud skee Lov ! er ikke meget stor, ikke større end *Badens Latinske Grammatik* . Hvordan det gik til, at den *Patriotiske Høiskole i Soer*, der for 70 Aar siden stod i sin feireste Ungdoms-Blomster, fik saa hastig en Død, og saa at sige sin Vugge til sin Grav, det kan Man nogenlunde forklare sig af det *Latinske Universitets* Misundelse og af *Grundfeil* i Organismen, men hvordan Stenen, den forstenede *Latinske Grammatik*, blev væltet for Gravens *Mund*, i en *Konges Dage*, der var *Danskere* endnu end *Christjan* den *Fjerde*, det lader sig kun forklare af den sorte Konst, der stikker i *Latinen*, og lad os see, er ikke maaskee Stenen allerede igien *bortvæltet*, mens vi, som Kvinderne ved den hellige Grav, spørge ængstelig, hvordan det skal skee? Jo, 45 seer jeg ret i *Morgen-Dæmringen*, da er Stenen virkelig borte fra *Munden* og *Romervagten* daanet, saa naar den staaer op igjen er det kun for at flygte; thi har ikke Hans *Danske Majestæt* høitidelig aabnet *Academiet* for *Ustuderede*, det er: for *Danske* Folk, som kan ikke *Latin*, og hvad maa den *naturlige* Følge vel blive, naar Man veed, at *Dansk* og *Latin* kan *umuelig forliges*, hvad Andet end at *Latinen* flygter og *Dansken* jubler!

Sværmeri, vil *Latinerne* sige, idelt *Sværmeri*, ligesaavel at *Latin* og *Dansk* ei skulde kunne forliges, som at *Dansken*, naar det kom til Strid, ei beskeden maatte vige for *Virgils* og *Ciceros*, for det *Classiske Roms*, for hele den *Lærde Verdens* Sprog, som kun Dumhed kan trodse, kun *Barbarer* fordrive og disse Talemaader har saamange Aarhundreders Hævd paa at hedde *Viisdom*, at skiøndt jeg ingen kan finde i dem, maa jeg dog ikke vente at troes paa mit Ord, men maa bestandig, til de gives Magt, gjentage mine Grunde.

At nemlig *Dansk* og *Latin* skulde være saa uforligelige, at En af *Delene* maatte *rømme Landet*, det har jeg aldrig paastaaet, men finder meget mere, at ikke blot *Danmark* er stor nok til at rumme endnu langt flere Sprog, men at selv i mit Smule Hoved kan *Dansk* og *Latin* til en vis Grad ganske godt rummes og paa en Maade forliges, men al 46 lerede i mit Hoved forliges de dog kun som *Hunde* og *Katte*, saa jeg fik aldrig et roligt Øieblik, dersom jeg ikke lod En af dem raade og tvang den Anden til at lystre. Gaaer det nu saaledes med mit Hoved, der dog, som en *Historikers Studerekammer*, er et Slags videnskabeligt Værtshuus, hvor Man gierne, for Profitens Skyld, er høflig mod Enhver, som betaler og vil tage til Takke med Leiligheden; hvordan mener Man da, det gaaer med de arme *Skole-Drenge*, som, førend de endnu paa *Modersmaalet*

kan videnskabelig tælle til fem, skal *efter* Grammatikalske Regler lære sig til at skrive og tale som *Cicero!* Maae de ikke nødes til enten at løbe ud af Skolen paa Halvveien, eller, saa godt de kan, tvinge *Dansken* til at *lystre Latinen*, hvorved de vist nok ikke komme til at *skrive* eller *tale Latin* men dog til at skrive og tale *Dansk* omtrent som *Cicero*, hvad naturligtviis bliver omtrent som *Ebraisk* for *Danske Folk* og udtørrer den naturlige Livs-Kilde, hvoraf Talen skulde flyde som *Tankens* og *Følelsens* rindende Bække og svulmende Aaer. Eller er dette maaskee kun en spidsfindig Slutningsmaade, som *Erfaring* giendriver? Er det maaskee ikke sandt, at Man i *Christen Pedersens* og *Anders Vedels* Dage skrev meget *bedre Dansk* end *hundrede Aar* senere, da Man saagodtsom slet ikke kunde skrive det, skjøndt Man netop i denne Tid gik *flittigst* i Skole, eller gives hertil nogen an 47 den optænkelig Grund, end at *Skolen* var *Latinsk* og *Latinen* i *Dreng-Hoveder* aldeles *uforligelig* med *Dansk*, ja, fandtes i Skolen saa uforligelig dermed, at skjøndt Man priste *Reformationen* for *Latinens* Uddrivelse af *Kirken* og *Modersmaalets* Indførelse, fandt Man sig dog af *Latinen* nødt til at *udelukke Modersmaalet* af *Præste-Skolen*, som om Man med *Romersk Vold* og *Magt* vilde igien indføre *Latin* i *Kirken*, vel ikke i sin *klosterlige*, men i sin *classiske*, *hedenske* Skikkelse. At dette nu var *splittergalt*, indsee og tilstaae jo Alle, men da det unægtelig var langt fra vore *Fædres* Tanker i det *Syttende* Aarhundrede enten at indføre *Latin* eller *Hedenskab* i *Kirken*, saa kan jo Intet have bevæget dem til at *udelukke Modersmaalet* af *Præste-Skolen*, uden den Indbildning at *Latinen* ligesom *Dyden* skulde *læres* og *øves* ei for *Nyttens* men for *sin egen Skyld*, og den *Erfaring*, at hverken taalde *Latinen*, efter *Roms* gamle *Valgsprog* (aut *Cæsar* aut *nihil*) andet end *Trældom* ved sin Side, heller ikke var noget *Sprog*, hvor det fik *Magt*, den *Classiske Latin* saa *fordæveligt* som *Dansken*. Dog, hos os skulde *Latinens* Forhold til *Modersmaalet* blive soleklart, hos os skulde *Fienden* ad alle *levende* *Sprog* udspille sin Rolle og ærlig fortjene sin *Dødsdom*, som han dog, hvis han levede, kunde lee ad, da Ingen tilgavns kan 48 "slaae en *Død* ihjel." Det *Attende Aarhundrede* er i denne som i flere Henseender hos os vel ikke meget fornøieligt men saare lærerigt. Danmark fik nemlig paa Overgangen til dette Aarhundrede, ved et dobbelt Vidunder, sin store *Psalmeskjald*, *Thomas Kingo*, og sin endnu større *Skjemtedigter*, *Ludvig Holberg*, som nødvendig baade i og udenfor *Kirken* maatte give den med *Modersmaalet* uforligelige *Latin* et Knæk, den, trods alle *Rectors* og *Magistres* forenede *Bestræbelser*, aldrig forvandt, og da *Holberg* nu ovenikøbet i *Peer Paars* skabde en *uddelig Helt* til med de skarpeste *Vaaben* daglig at bestride *Afguderiet* med de *døde* *Sprog*, saa sprængtes naturligviis snart den ligesaa latterlige som sørgelige *Skole-Bom* for *Modersmaalet*. Endnu i *Holbergs* Dage reiste *Ridder-Academiet* i *Soer*, der i Løbet af det *Syttende Aarhundrede* var nedsunket til en *Latinsk Dreng-Skole*, sig paany, og blev virkelig en *Patriotisk Høiskole*, hvor *Modersmaalet* blandt Andet havde den *Triumf*, at Sønne af den sidste *Latinske* *Skolemester*, *Snedorf*, blev *Danskens* ivrige *Talsmand*. Fra en *Lærestol* paa denne *Danske Høiskole* var det *Ove Guldberg* udgik at *fordanske* vort *Kongehuus*, hvor vel ikke *Latinen* men dog *Fransken*, under *Modersmaalets* *Forsømmelse* havde faaet *Overhaand*, og denne uforghlemmelige *Ædling* prøvede nu ogsaa paa at *fordanske Latin*-49 *Skolen*, et *Herculisk* *Arbeide*, som vel mislykkedes, men aabenbar kun fordi *Dansk* og *Latin* er i *Dreng-Skolen*, som i *Dreng-Hovedet*, uforligelige, og *Vindingen* blev dog i *Grunden* den samme; thi ved den *Guldbergske* *Skole-Reform* blev *Latinen* saa *slet* og *Dansken* saa *kry*, at, kiendte Man ikke de *lærde* *Fordommers* *Haardnakkenhed*, maatte Man finde det aldeles ubegribeligt, hvorledes vi endnu kan have en *Latinsk* og *fattes* en *Dansk Høiskole*; thi med al muelig *Beskedenhed* tør Man jo dog nok paastaae, at *godt Dansk* er *bedre* end *slet Latin!*

Saameget om *Uforligeligheden*, og tabde nu den *Latinske Dreng-Skole* i *Soer* Slaget med *Dansken* midt i det *Attende Aarhundrede*, hvad da i det *Nittende!* *Jupiter* være lovet, sige *Latinerne*, i det *nittende Aarhundrede* har Man i det *Mindste herinde* angret *Forsømmelsen* af den *Latinske Stil* i det *Attende*, da Man saae, at derved forsvandt den "*grundige Lærdom*," og har du ikke seet, at *Academiet* i *Soer* har *selv* foreslaaet, at de *Ustuderende* skal dog ogsaa *lære Latin* i de tre *nederste* *Classer* og fries fra at glemme det i de tre *Øverste*, saa, skal Noget tabe Slaget *der*, maa det dog vel blive *Dansken*, der kun har *Adgang* paa *Latinske* *Vilkaar!* Siger Altsammen Intet, svarer imidlertid jeg, undtagen hvad vi har længe vidst, at *La 50 tinen* er noget forhexet *Tøi* at blive kvit; thi hvad det *Første* angaaer, da er det vel, desværre, kun alt for sandt, at Man hos os har stræbt i det *Nittende Aarhundrede* at indhente hvad Man ved den *Latinske Stil* forsømde i det *Attende*, ja at Man til dens *Ære* har faaet de "*Danske Jurister*" halvt og haaber at faae de "*Danske Læger*" heelt udryddede; men at den "*grundige Lærdom*" Intet vandt derved, er soleklart, thi selv naar Man slutter i den smukke *Latinske Cirkel*: med den *Latinske Stil* forsvinder al grun dig *Lærdom*, fordi den *Latinske Stil* er *Grunden* til al *grundig Lærdom*, saa er dog ligefuldt den *Latinske Stil* nu meget *slettere* end ved det *Nittende Aarhundredes* *Begyndelse*, og *Reactionen* har følgelig kun frembragt en *Krebsgang*, der vist snart vil føre *Latinen* giennem "*Philosoph-Gangen*" fra *Soer* til *Krebshuset!* Kun naar den *Latinske Grammatik* er *Skolens* *Alpha* og *Omega*, saa Man radbrækker kun *Dansken* for at slippe fra den, oversætter baade *Græsk* og *Ebraisk* og lærer Alt hvad Man lærer paa *Latin*, kun da, som i det *Syttende Aarhundrede*, lader *Naturen* sig saavidt *underkue* af *Optugtelsen*, at de, der *intet levende* *Sprog* kiender, synes, Man skriver og snakker det *Døde* godt; saa naar *Universitets-Directionen* ikke tør tilraade *Kæmpeskridtet* *baglænds* til det *Syttende Aarhundrede*, men maa tvertimod fordre at *Dansken* ikke 51 opoffres eller forsømmes for *Latinen*, da vil den *Latinske Stil*, trods alle *Konster*, daglig blive *slettere* i *Dreng-Skolen*, hvor *Erfaringen* nødvendig maa vise at den *Latinske Grammatik* er for haard en *Nød* at knække, naar Man ei paa den maa bide sine *Danske Tænder* reent *istykker*, eller, reent ud sagt, hvor saadanne *to Skrift-Sprog*, som *Dansk* og *Latin*, maae findes *uforligelige*.

Men nu Forslaget fra *Academiet* selv, at selv de, der vil benytte sig af *Majestætens* allernaadigste

Tilladelse at besøge Skolen og Akademiet i Soer uden alt Latineri, skal dog, ligesom de Sorte paa Jamaica, udstaae en Lærlingtid, før de kan gives fri, eller skal, paa gammel Romersk, "gaae under Aaget," aabner det ogsaa lyse Udsigter for Dansken i Soer? Nei, det var Synd at sige, saa, fandt jeg det endogsaa blot mueligt, at det kunde være Academiets Alvor, da maatte jeg tilstaae, at Stenen, som den velsignede Kongehaand væltede fra, var væltet for igien, og alt Haab ude om, at Akademiet i vor Tid, uden at rives ned og bygges om, kunde blive en Dansk Høiskole. Men jeg siger trøstigt: det er umueligt, thi, hvad Hemmelighed der end stikker under det ubegribelige Forslag til at forbitte Dansken Frugterne af Majestætens Naade, saa veed vi jo dog Alle, der er ikke mindre end tre Danske Digtere mellem Academiets Professo 52 rer, og at de skulde ønske Dansken under Aaget, maatte jeg kalde umueligt, om jeg end slet Intet kiendte til Ingemann, Hauch og Wilster, hvis afgjorte Danskhed dog er mig velbekiendt. Og nu Professor Lütken, Latinens erklærede Avindsmand, saavel som jeg selv, kunde han maaskee spille under Dække med Fienden?! Eller er maaskee begge Tyge Rothes Sønnestøtter pludselig blevet bange for at Dansken skulde blive dem for mægtig! Eller nu endelig Professor Waage, over hvis Forkiærlighed for Dansken jeg alt for næsten tredive Aar siden glædede mig, og som aabenbar vandt baade sit Navn og sin Stilling ved Modersmaalets levende Brug, skulde han nu have svoret til Ørnebanneret uden at ændse, at "Hjernerne" blødte derved! Nei, umueligt, maa jeg gientage, saa det hænge nu sammen med Forslaget, som det vil, det er mig dog lige klart, at Forsynet har vidunderlig samlet Professorer til den Danske Høiskole i Soer, saa den kunde aabnes i Morgen med en Glands, den Latinske Dreng-Skole aabenbar fattes, og kan umuelig vinde i Soer, hvor de fædrelandske Minder gjorde Pagt mod Latinen med den deilige Danske Natur, ja, hvor Man frit kan sige, Danmarks Genius svæver huusvild over Fædrenes Grave, og lader ingen fremmed Plante end sige det Latinske Ukrud blomstre paa dem, men sukker og klager til den Kongelig Danske Høiskole 53 reiser sig som det levende, udødelige Mindesmærke, der med alle Danske Ædlinger skal bevare Jubelkongerne Christian den Fjerde og Frederik den Sjettes høilovlige Ihukommelse til Verdens Ende, med det Vidnesbyrd at deres Kroner var af Rosen-Torne!

Og hvilken Trolddom skulde nu vel forhindre dette Mindesmærke fra at reise sig paa den dertil giennem Aarhundreder indviede Grund, eller hvilken Haand i Danmark kan lukke den Dør igien, som Kongens Nøgel har opladt, eller hvilken Mund tør sige, at Kongens og Folkets Modersmaal maa i Danmark ingen Høiskole faae for at den store Romerske Tyrans, alle Folks og Kongers arrigste Fjendes Sprog ikke derved skal miste sin Dyrkelse og savne de Menneske-Offere, der giennem saa mange Aarhundreder blødte paa dets Alter!

Det Sidste vist nok Ingen, men at der, det være sig nu i Latinen selv eller i Skolen for den, er en vis Trolddom, der hidtil berøvede Modersmaalet den Dronning-Stol i Fædrenelandet, hvortil det unægtelig er odelsbaaret, det er en Kiendsgjerning, og skal virkelig de, der komme til Soer for at dannes paa Dansk, først trælle for Latinen saa de tabe Lysten eller tilsætte Kræfterne, da maae vi bekiende, den Trolddom er kun alt for mægtig endnu, da den kan indtage og forblinde selv Danskers erklærede 54 Venner. Ja, det er ved denne Leilighed blevet mig soleklart, at saalænge Akademiet i Soer skal dele Bestyrelse med Latin-Skolen og det latiniserende Universitet, saalænge kan Dansken umuelig blomstre der, fordi Dansk og Latin er uforligelige; thi selv naar Directionen, som nu, bestaaer af Tyge Rothes Søn, af en Nordisk Historiker og en Practisk Hædersmand, der dog umuelig, hver for sig, kan fore trække Latin for Modersmaalet eller den Classiske Jordbund for Fædrenelandet, maae de dog nok, som et Collegium, holde det for deres Pligt, fordi det især er Latin-Skolen (efter et Kapitolinsk Orakel-Sprog: Viisdommens Sæde og al grundig Lærdoms Vugge), der betroedes til deres Omhu og Varetægt, og de dog sagtens har den samme Følelse som vi Andre, at ligesom Latinen var Modersmaalets saaledes vil Modersmaalet være Latinens Grav. Saasnart det derimod maatte behage Majestæten at give Akademiet i Soer sin Hofmester, under hvilket som helst Navn, igien, der intet Ansvar havde for Latinen men Fuldmagt til at gjøre Alt hvad der kunde tjene til Academiets Blomstring, som en Danmarks Rosengaard, da troer jeg, Resten vilde saa godt som følge af sig selv, og en Patriotisk Høiskole i en Haandevending danne sig til de Fremmedes Efterligning og, hvad der er Hoved sagen, til Fædrelandets ubeskrivelige Gavn og vor landsfaderlige Enevoldskonges usigelige Glæde!

Her maa jeg standse, thi vel er det ganske rimeligt at Latinerne vil fordre, jeg ikke alene skal nøiagtig beskrive den Kongelig Danske Høiskole i Soer, jeg sukker for, men ogsaa bevise, at den Keiserlig Latinske Høiskole i Kiøbenhavn derved intet taber enten i Anseelse eller Rettigheder; men paa ingen af Delene kan jeg indlade mig. Jeg kan ikke indlade mig paa det Sidste, thi skiøndt jeg, naar Danmark kunde være tjent dermed, gjerne paa den Danske Høiskoles Vegne overlod den Latinske, med alle Chinesiske Examinere, Udsigten til alle de "visse Levebrød" paa offentlig Bekostning, saa kan jeg dog ligesaa lidt tænke mig, at Latinen, naar Modersmaalet hæver sig, skulde beholde overtroisk Dyrkelse og tyrannisk Overmagt, som at en magtesløs Romersk Besætning skulde have beholdt sin Myndighed og keiserlige Anseelse i et Land, hvor Folket reiste sig og afkastede Aaget. Det er imidlertid mit oprigtige Ønske, at naar den Kongelig Danske Høiskole reiser sig, naturligviis aldeles uafhængig af Latinen, det da maatte overlades til det Latinske Universitet, ikke blot at beholde alt det Latineri, det end har vedligeholdt, men, om det behagede, for Classiskhedens Skyld, at vende tilbage til sin velbehagelige Skikkelse, der især fra Guldbergs Dage har lidt saa meget, 56 at det nu ligner meer en Ruin end en ordenlig Bygning i nogensomhelst videnskabelig Stil. Jeg er nemlig vis paa, at saasnart den Danske Høiskole begynder at virke, da vil hele vort Universitet selv finde, hvad det Halve alt bekiender, at det trænger til en Reformation, hvorved det kan tilbagevinde Folkets Hjerte og tilfredsstille Tidens Fordringer, og da først og fremmest til at lade den "Latinske Stil" ved første og den

Mundfuld Blæklatin til sidste Examen fare, for at Man dog ikke skal sige, at i *Kjøbenhavn* kunde hverken *Plato* eller *Aristoteles* blevet *Student*, og især for at *Dansken* kan drives med noget Eftertryk i den *Lærde Skole*, hvad, saalænge den *Latinske Stil* kræves, er aldeles umueligt. Det gaaer nemlig med *Modersmaalets Frigivelse* (Emanci pation) ligesom *Canning* meget rigtig sagde om de *Irske Katholikers*: det er ikke længer *Grundsætningen*, det gjælder om, thi, det være nu galt eller klogt, den har Modstanderne indrømmet for længe siden, men Spørgsmaalet er kun, om vi i *Udførelsen* skal standse paa Halvveien, saa *Trældommen*, om end kun halv saa grusom, bliver *dobbelt* forhadet, uden paa mindste Maade at gavne Tyrannen. *Latinerne* har nemlig for længe siden maattet indrømme, at *Modersmaalet* har fuldelig *Ret* til at herske i *Landet* og til at uddanne sig aldeles *uafhængig* af *Latinen*, men dog holde de paa den *Latinske 57 Stil* og paa *Dørren* til den *Danske Høiskole*, saa *Modersmaalets* fri Uddannelse og *Herredømme* kun staaer paa *Papiret*, mens *Munden* er bundet med slet Latin hos de *Studerende* og bliver ved at være i *Baglaas* hos Folket. At nu selv *Afskaffelsen* af den *Latinske Stil*, som en *tvungen* Sag for *Danske Embedsmænd*, der vil gjøre Universitetet *taaleligt*, dog ingenlunde vil tilfredstille Tidsaandens retmæssige Fordringer, men at hele den bagvendte *Drenge-Videnskabelighed* og de dermed sammenhængende *Overhøringer*, snart vil gaae samme Vei, Regjeringen foretrække *hensigtsmæssige Planteskoler* for de forskjellige Slags *Embedsmænd*, og den *Lærde Høiskole* overlades til dem, der har baade *Anlæg* og *Alder* til *virkelig* at blive *Videnskabsmænd*, det forudseer jeg vist nok og glæder mig til, men ogsaa uden at see det, kan jeg døe rolig, naar blot *Dansken* har faaet sin *Høiskole* og den *Latinske Stil* sit *Løbepas*!

Saameget om den Sikkerhed, der kan gives *slet Latin* for at Den ikke skal fortrænges af *godt Dansk*, hvor den midt i *Danmark*, til Folkets og Landets hardtad ubodelige Skade, har anmasset sig *Kundskabs Nøgel* og beholdt den gennem Aarhundreder, og jeg kan kun tilføie, at er det *Latinen* en Trøst til Verdens Ende at *radbrækkes i Folke-Munde*, da er det til *Italien*, *Spanien*, *58 Frankrig* og i det Høieste *England*, den maa henvende sig, da den, ved i *sexhundrede Aar*, deels klosterlig og deels classisk, at arbeide paa *Nordens Romanisering*, kun har gjort sig ligesaa latterlig som forhadet, og taber derfor ei det Mindste ved at overlade os som haardnakkede Syndere til vort *naturlige Barbari*. Frygter *Latinen* derimod for, hvad den maatte ønske, at vi aldeles skal *glemme den*, da kan den være ganske rolig, thi det vil vor *historiske Natur* og verdenshistoriske *Videnskabelighed* aldrig tillade os, og det maa derom være den et "*lykkeligt Forvarsel*" at jeg, med al min gruelige *Forkiærlighed* for *Dansken* og mit endnu grueligere *Had* til *Latinen*, dog som "*Saxos Oversætter*" har viist mere Flid og Taalmodighed i *Latinlæsning* end de Fleste, der endnu løfte *Latiums* Tungemaal til Skyerne. Som *historisk oplyste* Folk veed vi nemlig godt, at Fienden er farligere, jo mindre vi kiende til ham, og lee ret hjertelig ad det *blinde Had*, der Intet vil lære af *sine Fiender*, skøndt det er den eneste baade Nytte og Fornøielse, Man har af dem, saa Sagen er kun den, at ligesom vore *Bønder* unægtelig gjør klogest i at holde dem til den *Danske Saxo*, saaledes vil *Nordboen* ogsaa først ret drage *Fordeel* af *Latinen*, naar *Ingen træller* for den, men nogle Faa ad Gangen *beherske* den og nøde den til at *trælle* for os. 59

Hvad nu *Indretningen* af den *Danske Høiskole* angaaer, da kan jeg egenlig slet ikke indlade mig derpaa, da det gaaer med alt *levende Menneskeligt*, som med os, der maa *fødes først*, før Man veed, hvilken Hue der vil passe til vort Hoved, end sige da, hvor høit et Maal vi vil faae, og hvad vi med Tiden kan lære, saa jeg skulde ikke engang nævnet det, naar vi ikke, ved *Skolerne* for *Døden* var blevet saa forvænte, at vi næsten slet ikke kan tænke os en *Skole*, hvis hele saakaldte *Levnetsløb* ei er *beskrevet før det begynder*, hvad ypperlig lader sig gjøre med den "*boglige Kunst*" der bestaaer i at lære et vist Antal *Gloser* og *Regler* udenad, og paa sit Høieste i at randsage og efterligne saa faste og steendøde Ting, som *Bøgerne* ere; men lader sig umuelig anvende ved *Livs-Udviklingen*, der udelukker *Stilstand* og kan ei følge andre Regler end *Naturlovene*, eller ved *Livs-Oplysningen*, der maa rette sig efter *Livet*, som det virkelig forefindes. Man kan derfor nok sige, at ved en *folkelig* og *borgerlig Høiskole* i vore og vore Børns Dage, burde, saavidt mueligt, findes *Leilighed* til at lære baade *fremmede Sprog*, *Mathematik*, *Historie* og Alt hvad *Enkeltmanden* enten for Nyttens eller Fornøielsens Skyld, fandt Lyst og Stunder til at lægge sig efter, og at ved en *Kongelig Dansk Høiskole* i *Soer* vilde det omtrent følge af sig selv; men *Hoved 60 sagen*, det *Levende*, det *Fælles* og *Almindelige*, der maa være en saadan *Høiskoles* Sjæl og Øiemed: *Folke-Naturens* hensigtsmæssige *Udvikling* og *Oplysning* paa *Modersmaalet* til *Fædrenelandets* Gavn og *Kongens* Glæde, denne "indbyrdes *Underviisning*" og levende *Vexelvirkning*, som det er *Ledernes* Opgave og udødelige *Ære efter* Omstændighederne paa alle Sider at fremme, den vil det allerede være en stor *Kunst historisk* at beskrive, saa *mathematisk* udregne eller *schematisk foreskrive* lader denne *Livs-Yttring*, *Lys-Udvikling* og *Varme-Ledning* sig ingenlunde. *Poetisk* ane og formode kan Man vist nok en stor Deel, naar Man selv har en *Broderlodd* i *Folke-Naturen* og *Modersmaalet*, men om jeg ogsaa turde tilegne mig en Saadan, og lignede ei snarere en taalelig fordansket Friser eller Angelsachser, end en Arilds-Dannemand, saa vilde jeg dog ikke her beskrive mine søde Drømme, deels fordi selv det tydeligste *Billedsprog* for *Øieblikket* falder de fleste Danske Læsere uforstaaeligt, og deels fordi det naturligviis altid bliver *Idealet*, Man *poetisk* beskriver, hvorfra dog en *levende* Skole-Indretning i sin *Begyndelse* maa være i det Mindste saa langt som hele *Levnets-Løbet*. Paa den ene Side er det nemlig klart nok, at *Bøger* og Alt hvad der ligner dem skulde spille saa liden og underordnet en Rolle, som mueligt, paa den *Folkelige Høiskole*, hvor Maalet slet ikke 61 kan være "*Examen* og *Levebrød*" men maa være en *Dannelse* og *Oplysning*, der bliver Enhvers *egen Sag* og er sin *egen Belønning*, og en *Dannelse* og *Oplysning* for *Livet*, som vi kan faae den tydeligste Forestilling om, naar vi spørge, *hvad* Medlemmerne af det *Folkelige Statsraad* behøve, for at være deres *Stilling* voxne og deres

Hverv mægtige, hvortil unægtelig hører en *levende* Forestilling om *det Borgerlige Selskab* til *fælles Bedste*, en levende Følelse af deres Folks *Eiendommelighed*, inderlig Hengivenhed til "*Konge og Fædreland*", Styrke i *Modersmaalet* til at udtrykke sig *mundtlig* med Liv og Lethed og Sømmelighed, og endelig et klart *Overblik* af hvad vi har og hvad vi fattes, bygget paa *sikre* Efterretninger om Landets Tilstand. Men paa den anden Side er det ligesaa klart, at *Bøger* og *Bog-Lighed* vil i Begyndelsen spille en meget uforholdsmæssig Rolle, deels fordi selv de bedste Ledere, Man end kan finde, har deres meste Kundskab og Viisdom af *Bøger* og er kun blevet *dem* alt for *lige*, og deels fordi Skolen i det Hele gennem Aarhundreder med Flid befæstede et *svælgende Dyb* mellem *Livet* og *Lyset*, saa *Livet* blev bestandig mørkere og *Lyset* luftigere, hvorfor det nødvendig vil kræve baade Tid og Flid paa *begge* Sider at slaae den *gyldne Bro* over *Svælget*, som er Skolens Bestemmelse og, naar det lykkes, dens u dødelige *Ære*. 62 Vi skulde derfor aldrig spørge, enten *hvad* folkelige Høiskoler i det Hele eller *hvad* den *Kongelig Danske* i Særdeleshed for *Øieblikket* kan *udrette* eller *hvorvidt* det vil *lykkes*; thi deels beroer begge Dele paa tusinde *uberegnelige* Omstændigheder, og deels skulde, som i alle fortvivlede Sygdomme, det *eneste muelige* Rednings-Middel gribes, om det end *sandsynlig* vilde *mislykkes*. Fortsætter Man nemlig et *Skolevæsen*, der bestandig videre *adskiller Livet* og *Lærdommen*, bestandig mere *fortærer* vor *Fædrelands-Kiærlighed*, mere og mere *opløser* alle de *levende Baand*, der *sammenknytte* os med det og hinanden, stedse mere dræber og forkvakler *Modersmaalet*, vore Tankers og Følelsers *eneste naturlige* Udtryk, stedse mere *udvikler* og opelsker den *drengagtige Selvklogskab* og *Selvraadighed*, alskens *Forfængelighed*, *Glimmersyge* og *Gridskhed* paa saakaldte "*visse Levebrød*," gjør Man det, da graver Man jo med Flid sin egen Grav, og da maa Ulykken snart blive for stor til at overvindes, det bundløse *Svælg* for bredt ei blot til *Bro*, men selv til at overflyves af nogen Fugl, nogen folkelig Skjald i Fjederham. Kunde altsaa en *Folkelig Høiskole* endog blot, hvad den efter Menneske-Naturens Love allevegne maa, *standse* det gruelige *Væddeløb til Død* og Undergang, da var jo Vindingen allerede ubeskrivelig stor, og hvor den virkede mindst, vilde 63 den dog virke langt mere, ved at *skabe* et *Væddeløb* om end nok saa mat for *Folkeliv* og *borgerlig Lyksalighed*. Dette siger jeg ingenlunde, fordi jeg nærer mindst Tvivl om, at jo de *folkelige Høiskoler* netop i *Norden* vil gjøre Vidunder, og at især den *Kongelig Danske* vil i Tidens *Løb* vise vel ikke hvad *Verden* kalder de største, men dog hvad *Danske* kalde de *bedste*, mest velgiørende og velsignede Virkninger; men fordi Mistro til eget *Skiøn* og egne *Kræfter* og en dermed sammenhængende *Blødagtighed* og *Beundring* af alt *Fremmed*, som er den *Danske Folkefeil*, vil ligesaa vel for en Tid *svække* Høiskolens *Virksomhed*, som den har forsinket *Oprettelsen*.

Naar imidlertid *Oprettelsen* kun ikke derved forhales, til det gunstige *Øieblik* er forsvundet, da vil det netop bidrage til Høiskolens hensigtsmæssige *Dannelse* og *Fremtids Flor*, at Man i *Førstningen* kun venter Lidt eller Intet deraf og benytter den sparsomt, thi des vissere vil den ligefra *Begyndelsen* overgaae alle *Forventninger*, og des lettere vil en *passende Frihed* og en rigtig *Takt* grundfæste sig, hvad der ved en saadan *Nyhed*, hvor *Fuskeri* og *Misgreb* i *Begyndelsen* aldrig kan undgaaes, er af særdeles *Vigtighed*.

Til *Slutning* kun et *Ord* om den hos os sædvanlige *Grille*, at skjøndt *Grækerne*, uden at kiende noget andet *Sprog* end deres eget, opnaaede ikke alene en *borgerlig* men ogsaa en *videnskabelig* *Dannelse*, som de *Lærdeste* endnu *beun* 64 *dre*, saa skulde dog *Danske* ei uden fremmede *Sprog* kunne naae selv den *borgerlige* *Dannelse*, der dog efter Naturens Love maa sammensmelte med *Modersmaalet!!* Uden her at ville gaae ind i en filosofisk *Undersøgelse* om *Daarskaben* i en saadan *Paastand*, vil jeg kun sige, at efter temmelig godt *Bekjendtskab* med den *Danske Literatur*, endogsaa blot fra *Holbergs Peder Paars* til *Ingemanns Holger Danske*, betænker jeg mig intet *Øieblik* paa den *Erklæring*, at de fleste af vore *studerede* *Folk* er langt fra at have *saamegen* *Dannelse*, som de, uden at for staae et *græsk* eller *latinsk* *Ord*, kunde faaet, blot ved at tilegne sig hvad der er *skrevet paa Dansk*, og hermed lader jeg den vel overveiede *Paastand* følge, at medens *Livs-Stillingen* naturligviis for *Enkeltmanden* kan gjøre *Bekjendtskab* med et eller flere *fremmede Sprog* nødvendig eller dog nyttig, er der til enhver Tid kun yderst *Faa*, som derved vinde i *virkelig Dannelse*, kun de *Faa* nemlig, som have *Anlæg*, *Lyst* og *Leilighed* til *videnskabelig* at omfatte *Menneske-Livet* i dets *Heelhed*, der ingenlunde udelukker men indbefatter *Folkelivet!* Sagen er da kun den, at i ingen *Deel* af den saakaldte *dannede Verden* kiende de *studeerte* *Folk*, som naturligviis i *Skolesager* føre *Ordet*, *saalidt* til *Modersmaalet* og hvad derpaa er *skrevet*, som i *Danmark*, og det er intet *Under*, thi naar *Børnene*, der skal *dyrke Videnskaberne*, 65 blot er 9, 10 Aar gamle, anseer Man dem jo sædvanlig for saa *udlærte* paa *Modersmaalet*, at Man neppe veed, *hvormange fremmede Sprog* de nu maae være dygtige til at lære, og anseer det troskyldig for *Fattigdom* hos *Modersmaalet*, naar de usle, vankundige *Drenge* ei deri kan finde *Ord* til at udtrykke deres fremmede *Viisdom*. Med *Stumper* af to, tre døde og et *Par* levende *Sprog*, især af deres *Grammatiker*, og, saavidt *Skolen* raader, uden at have *hvad* Man kalder *spiltd Tiden* paa at læse en *eneste Dansk Forfatters Værker*, komme nu *Drengene* til *Universitetet*, og Man anseer det naturligviis for en *Udskeielse*, som kan have de farligste *Følger*, om *Studenten* lægger sig efter hvad der ligger os *Alle* baade som *Mennesker* og *Dannemænd* nærmest, istedenfor at læse til *Examen* og atter og atter til *Examen*, hvor *Spørgsmaalet* ikke er om *Modersmaal* og *naturlig Udvikling*, men om hvad der *staaer skrevet* i allehaande deels fremmede, deels gjerne forskrækkelig danske *Bøger*. Naar nu saaledes det *Academiske Coursus* er udløbet og *Candidaten* har *Sort* paa *Hvidt* for at have ei blot al den *Dannelse*, han selv behøver, men en god *Deel* at meddele *Andre*, hvor *Faa* vil da endog kun tænke paa, at dem *fattes* *Andet* end i det *Høieste* en *Kiæreste* til *Bod* for al *Vidskabs* *Kiedsommelighed* og et "*Levebrød*" til *Løn* for langt 66 *Slid*, og hvor langt *Færre* vil have baade *Lyst* og *Mod* og *Kraft* til at blive *smaa* igjen for at voxe naturlig, hvad de dog aabenbar maae, om de nogensinde skal lære enten hvad *Modersmaalet* duer til, eller hvad Man kan finde i *Danske*

Bøger! Langtfra at ville overdrive, lægger jeg gjerne til: Gudskelov! det gaaer ikke slet saa galt, som *Latin-Skolen stiler paa, lidt Dansk*, baade af Mund og Bog *indsmugles* dog hos mangen En, og jeg mindes endnu med Fornøielse, hvordan jeg, som *Latinsk Skoledreng* læste gamle *Danske Krøniker* om Aftenen paa et *Skomager-Værksted*, men Sligt hører dog nødvendig til *Undtagelserne*, og at *Regelen* desværre fulgdes bedre end Nogen selv i den *Latinske Grammatik*, har jeg som *Dansk Forfatter i tredive Aar* haft overflødig Leilighed saavel til at bemærke som til at beklage. Hvor fortvivlet en Sag det derfor end kan synes i *Danmark* at skrive om *Ønskeligheden* af en *Dansk Høiskole*, saa er dog *Nødvendigheden* af en Anstalt til *Modersmaalets Dyrkelse* og til *Opdagelsen* af hvad derpaa er skrevet, ingensteds under Solen, hvor *Skoler* findes, saa stor eller soleklar som her, og da det aabenbar kun er *Haabet* om, at en saadan Anstalt vilde føies i betimelig Tid, der har kunnet give baade mig og hver *Dansk Skribent* med mindste Dybde og Alvor Mod til under saa fortvivlede Omstændigheder at være det, hvorfor skulde jeg da ikke 67 haabe, det nu paa den høie Tid, hvad saa end *Latinerne* sige, omsider vil lykkes!!